

Overdenking zondag 1 juli 2018

Regien Smit, Handelingen 27

Een schipbreukverhaal

Op zee varen met de hoge golven en duisternis alom. Sommigen zoeken die spanning op, en niet zonder risico's. De Volvo Ocean race was heel spectaculair, maar heeft op zee ook een leven gekost. Het is leven op het scherp van de snede. Het kan goed gaan, maar ook zomaar omslaan. Anderen zien het als enige mogelijkheid om weg te komen, in migrantenboten, die vaak niet berekend zijn om de krachten van de zee. Ook daar is het vaak kantje boord en zijn het de lagere instincten die bepalen wie overleeft.

In het schipbreukverhaal dat we hebben gelezen is sprake van een echte crisis. Terwijl het stormt en de elementen op de top van hun krachten zijn en het alle hens aan dek is, komt het aan op één persoon, die als gevangene aan boord is gegaan: Paulus. Lucas heeft in alle toonaarden beschreven hoe de bemanning wanhopig probeert het schip onder controle te krijgen. En het lukt niet. Er is geen houden aan. Het is pikkedonker, je kunt geen hand voor ogen zien. Alles gaat door huizenhoge golven op en neer. De bemanning gaat maar door, want wat moet ze anders?

Paulus had al eerder gewaarschuwd, dat het niet verstandig is om te gaan varen. Maar de centurio nam dat niet serieus. Die zag daarin de poging van een gevangene om zijn verhoor nog even uit te stellen. Als Paulus tijdens de storm de eerste keer spreekt en vertelt dat niemand ongerust hoeft te zijn aangezien God zelf garant staat voor een goede afloop omdat Paulus in Rome moet aankomen, dan is dat aan dovemans oren gericht.

Maar op het hoogtepunt van de crisis verandert dat dramatisch. In de top van de crisis ontstaan de overlevingsmechanismen. Het is ieder voor zich. Op een gegeven moment probeert de bemanning stiekem van boord te gaan omdat ze een overlevingskans zien voor zichzelf. Als Paulus dat doorheeft, zegt hij tegen dezelfde centurio dat dit de dood van iedereen tot gevolg heeft. Dat was geen godsspraak, maar keiharde logica. De centurio luistert nu wel en houdt de bemanning tegen.

In de crisis een daad gesteld

Dan doet Paulus iets heel bijzonders. Hij raadt iedereen aan om te gaan eten. Dat draagt bij aan je redding, zegt hij. Zorg nu voor jezelf op de goede manier. Laat iedereen op krachten komen! En dan gaat Paulus zelf eten. Hij doet dat op de manier, die hij als navolger van Jezus heeft geleerd. Hij spreekt een dankgebed uit en breekt het brood. Eten als belichaming van het leven zelf, zoals Jaap Boeschoten vorige week aangaf. Daar gaat kennelijk zoveel rust en vrede van uit, dat iedereen moed vat en hetzelfde gaat doen. Het is nog steeds crisis, het schip is nog steeds in gevaar. Maar er wordt samen gegeten.

Als er dan eindelijk land in zicht is, maar het schip veel te ver van het land vastloopt en dreigt te breken, komt er een nieuwe crisis! Er is geen manier om de gevangenen als gevangenen van boord te laten gaan. Iedereen moet zelf het water in om aan land te kunnen komen. Even komt het plan op om de gevangenen dan maar te doden. Maar inmiddels is Paulus zo'n groot belang geworden voor de centurio, dat hij dit niet toelaat. Hij kan niet de anderen doden en Paulus in leven laten. Dan zou deze getuige zijn van moord. En in die 'split second' wordt het leven van de andere gevangenen gered. Iedereen komt levend en wel aan land.

Terwijl iedereen alleen nog maar kan denken aan overleven, verliest Paulus het doel van zijn leven niet uit het oog. Hij weet dat hij zal gaan sterven aan wat hij doet: God dienen. En hij

durft te vertrouwen en overwint de primitieve angsten die ook bij hem moeten zijn opgekomen als hij op dit schip zit. Dat is een kwaliteit, die anderen het leven doet behouden. De bewarende kracht van het leven met God. Niet zozeer voor het eigen lijfsbehoud, als wel voor dat van de ander, degene die met jou in de situatie zit. En niet perse bevriend is, misschien wel vijandig, zoals in het geval van Paulus. De mensen om hem heen hadden helemaal niets met hem. Maar zijn aanwezigheid bewaarde hun leven.

Geloof als bewarende kracht

De bewarende kracht van het leven met God. Wat is dat precies? En wat valt er nog meer over te zeggen dan wat we hier lezen? Gaat het alleen om situaties zo spectaculair als deze? Zit die kracht ook in het gewone alledaagse leven?

We komen dit als motief, als een rode draad door de hele Bijbelse geschiedenis heen tegen. Het is de draad van de zogenoemde *tzadik*, hebreuws voor 'rechtvaardige'. De rechtvaardige, die leeft onder de zegen van God en waarvan iedereen profiteert. Denk maar aan het gesprek van Abraham onder zijn eik met God en waarin hij onderhandelt met God over het behoud van de steden Sodom en Gomorra: maar als er dan nog 10 rechtvaardigen in de stad wonen, zou die stad dan niet moeten worden gespaard? Denk maar aan Jozef, die tijdens zijn lijdensweg in Egypte gezegend wordt en diegenen op de plek waar hij verblijft óók. Denk aan die uiterst belangrijke uitspraak van Paulus in de Romeinenbrief, dat het Joodse volk tijdelijk de zegen onthouden wordt, ter wille van de andere volkeren op aarde. Het volk Israel als bewarende kracht voor de hele mensheid! Het is een sterk Bijbels motief.

Ons geloof als bewarende kracht

En wij, jij en ik? Zijn wij ook zo'n *tzadik*? Een rechtvaardige? Dat is een spannende vraag, niet? Ik zou zeggen van wel. Het wordt ons *aangezegd* in de Bijbel: wie Jezus kent als Verlosser, is in Hem gerechtvaardigd. Een nieuwe mens! In de doop zijn we bekleed met Christus. Denk maar aan het witte kleed dat je toen droeg. De Heilige Geest woont in ons. Op de eerste plaats is dat een geheimenis. Het gaat om wat Jezus bedoelt met het koninkrijk van God. Daar waar geleefd wordt met de vernieuwing van de opstanding van Jezus Messias, komt dat koninkrijk op als een zaadje dat is geplant. Je weet niet hoe het gaat, maar het gebeurt wel. Het is een mystieke gebeurtenis, waar niet alleen wij maar vooral God zelf in acteert. Maar niet zonder ons! Door Gods woord horen wij: jullie zijn zout van de aarde. Jullie zijn het licht van de wereld. Zo bedoelt Hij het. Wij zijn bedoeld te leven vanuit de opstandingskracht van Jezus, zijn bedoeld een bewarende kracht te zijn in deze wereld. Is dat ook inderdaad wat ons drijft in de dagelijkse dingen?

Enkele inspirerende voorbeelden

1. De film 'Des Hommes et des Dieux' gaat over een waar gebeurd verhaal in klein klooster in het Islamitische Algerije. De monniken zijn daar gewoon, al tientallen jaren, nabij een klein dorp. Ze hebben hun dagelijkse ritme van gebedstijden en Schriftlezen. Ze helpen de dorpelingen waar ze kunnen en leven met hen samen. Als moslimextremisten het dorp dreigen binnen te vallen, adviseren de autoreiten hen terug te keren naar Frankrijk. De film gaat grotendeels over het persoonlijke proces van elke monnik naar een besluit toe om te vertrekken of te blijven. Ze blijven allemaal. Uiteindelijk worden de monniken geëxecuteerd. Er ontsnapt er één, die het kan navertellen en eigenlijk weet niemand wie nu achter de executies heeft gezeten. Maar deze monniken hebben aan God en aan elkaar een belofte gedaan, die ze uiteindelijk met de dood bekopen. In 1997 worden hun lichamen gevonden.

Maar zij hebben daar als zaaiers gezeten. En vertrouwd dat het gewas van hun aanwezigheid zou opschieten.

2. Marie* leeft al jaren enkele maanden per jaar in Papoea Nieuw Guinea, om daar samen met de lokale volkeren hun eigen taal op schrift te stellen en de Bijbel in die lokale talen te vertalen. Dat is echt een levenswerk van Marie, gedaan vanuit liefde voor God en mensen, met het grootste respect voor taal en cultuur. Deze week ontving ik haar nieuwsbrief. Daarin vertelt ze van een zware aardbeving, die zij zelf ook meemaakte, waardoor drie dorpen vlakbij waar zij woont, grotendeels verwoest zijn. Er was meteen gebrek aan alles, schoon water, voedsel, medicijnen. Ze bedankt de mensen in Nederland en ook de organisatie waar ze voor werkt omdat hun gaven levensreddend zijn geweest. Maar zonder dat zij dat zelf zo benoemde, kwam bij mij het besef dat haar aanwezigheid daar een bewarende kracht moet zijn geweest.

Tenslotte

Jouw en mijn aanwezigheid in deze wereld en onze belofte om God te dienen, doen iets in onze omgeving. Wij kunnen niet aanwijzen wat het effect daarvan is. Maar we kunnen net als Paulus te midden van onze omgeving het brood breken en God danken en onze vrede aan onze omgeving brengen. Laten we vanaf morgen opstaan met *het besef* dat we een tzadik zijn. En laat het vanaf morgen *elke dag ons gebed* zijn, als *een dagelijkse oefening*, of we die bewarende kracht mogen zijn op de plek waar we wonen of werken. Het is in de crises die we tegenkomen in het leven, net als in de twee voorbeelden van hierboven, net als in het verhaal van Paulus, waar die bewarende kracht het verschil kan maken. Amen.

* gefingeerde naam